

Motion om att införa Stockholmsprov i svenska

Motion av Jan Jönsson (L)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Emilia Bjuggren

Sammanfattning av ärendet

Jan Jönsson (L) har väckt en motion i kommunfullmäktige. I motionen föreslås att det införs ett Stockholmsprov i svenska, motsvarande det prov som finns i matematik, för att bättre följa upp elevernas läsförståelse och ge skolorna verktyg att stärka den.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, förskolenämnden, kulturnämnden, utbildningsnämnden och Almega Stockholm.

Almega Stockholm har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret anser inte att ett diagnostiskt prov i svenska skulle kunna uppfylla det tänkta syftet i tillräckligt hög grad för att motivera kostnaden. För att vara jämförbart med betygen behöver ett diagnostiskt prov i svenska vara utformat likt det nationella provet i årskurs 9. Stadsledningskontoret ser även praktiska utmaningar med ett omfattande prov vid terminens start i gymnasieskolan.

Förskolenämnden konstaterar att ämnesprov i gymnasiet ligger utanför nämndens sakområde. Nämnden avstår därför att yttra sig om förslaget i motionen.

Kulturnämnden har utifrån sina ansvarsområden inga synpunkter på remissen.

Utbildningsnämnden anser inte att ett diagnostiskt prov i svenska skulle kunna uppfylla det tänkta syftet i tillräckligt hög grad för att motivera kostnaden. För att vara jämförbart med betygen behöver ett diagnostiskt prov i svenska vara utformat likt det nationella provet i årskurs 9. Nämnden ser även praktiska utmaningar med ett omfattande prov vid terminens start i gymnasieskolan.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Språket är nyckeln till all annan undervisning och det är ett av skolans viktigaste uppdrag att elever ska lämna grundskolan med goda kunskaper i läsning.

Frågan om att införa ett diagnostiskt prov i svenska har utretts grundligt för bara tre år sedan. Utredningen från 2022 visade sammanfattningsvis att ett diagnostiskt prov i svenska av liknande typ som det diagnostiska provet i matematik inte kan utformas för att fånga elevernas kunskaper i förhållande till betygen i årskurs 9 i svenska och därför inte bedöms ha något betydande värde för avlämnande grundskolor.

Men svenska elevers vikande läskunnighet är oroande och det är uppenbart att vi måste göra ännu mer för att stärka skolornas arbete med språkinläring och läsning.

Vårt fokus ligger på att ge skolorna så goda förutsättningar som möjligt att fokusera på läsning i klassrummet. Vi genomför också riktade kompetensutvecklingsinsatser för svensklärare eller lärare i svenska som andraspråk som antingen har en äldre utbildning och behöver stärka sin kompetens eller få ämnesbehörighet i svenska.

Våra skolor följer återkommande upp elevernas läsförmåga genom hela skolgången, från obligatoriska kartläggningar i förskoleklass till de nationella proven i svenska i årskurs nio. De här uppföljningarna är viktiga för att följa elevernas kunskapsutveckling och kunna sätta in rätt insatser för elever i behov av stöd men också för att på gruppnivå kunna identifiera moment och områden där skolan behöver stärka sin undervisning.

Vi ser kontinuerligt över hur vi på bästa sätt kan följa upp våra elevers läsutveckling, utan att det ökar lärarnas administrativa börda och tar för mycket tid och resurser från skolornas undervisning.

Bilaga

Motion om att införa Stockholmsprov i svenska, dnr KS 2025/531-1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarråden Christofer Fjellner och Andrea Hedin (båda M) och borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att bifalla motionen
2. Att därutöver anföra följande

Vi delar inte bilden av att det skulle vara svårt och administrativt krångligt att utforma ett Stockholmsprov som inriktas på läsförmåga. Bristande läsförståelse är ett stort hinder för att klara gymnasiestudierna då många elever som börjar gymnasiet kan avkoda men inte har tillräcklig läsförståelse. Ofta upptäckts detta en bra bit in i

första läsåret och eleverna riskerar då att hoppa av på grund av att de känner sig misslyckade.

En återkoppling till grundskolorna via ett Stockholmsprov kan ge skolorna bättre förutsättningar att komma till rätta med dessa brister innan eleverna börjar gymnasiet. Den rödgröna majoriteten berör inte den viktiga frågan om hur återkopplingen till grundskolorna ska gå till i borgarrådets synpunkter. Stockholmsprovet är av denna anledning en både nödvändig och viktig reform.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 17 december 2025

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Christofer Fjellner, Jonas Nilsson och Johan Paccamonti (alla M) och Jan Jönsson (L) som är likalydande med Moderaternas och Liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Ärendet

Jan Jönsson (L) har väckt en motion i kommunfullmäktige. I motionen föreslås att det införs ett Stockholmsprov i svenska, motsvarande det prov som finns i matematik, för att bättre följa upp elevernas läsförståelse och ge skolorna verktyg att stärka den.

Motionären menar att ett sådant prov kan ge information om avvikelser i förhållande till betyget i årskurs 9 samt ge relevant information till de avlämnande grundskolorna om elevernas kunskaper. Därmed kan provet, enligt motionären, vara användbart för hur undervisningen utformas.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, förskolenämnden, kulturnämnden, utbildningsnämnden och Almega Stockholm.

Almega Stockholm har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 17 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsnämnden hade under 2022 i uppdrag att utreda införandet av ett Stockholmsprov i svenska som liksom Stockholmsprovet i matematik jämför elevernas kunskap när de börjar gymnasiet med de betyg de har från grundskolan.

I utredningen framgick att ett diagnostiskt prov i svenska av liknande typ som det diagnostiska provet i matematik inte kan utformas för att fånga elevernas kunskaper i förhållande till betygen i årskurs 9 i svenska och att det därför inte bedömdes ha något betydande värde för avlämnande grundskolor. Skälen till detta var huvudsakligen:

- För att kunna jämföra med betyget i årskurs 9 i svenska behöver ett diagnostiskt prov vara utformat på ett liknande sätt som det nationella provet i svenska – vilket skulle bli ett alltför omfattande prov för att vara praktiskt genomförbart vid skolstarten i årskurs 1 i gymnasieskolan
- Nationella provet innefattar flera delmoment och testar olika kunskapsområden enligt kursplanen. I syfte för att kunna jämföra med betygen behöver ett diagnostiskt prov i svenska fånga det centrala innehållet och målen, vilket är svårt att uppnå i ett diagnostiskt prov
- Matematik som ämne kan på ett mer tillförlitligt sätt mäta elevers grundläggande kunskaper i ett diagnostiskt prov till skillnad från ämnet svenska. Det finns dessutom två ämnen, svenska respektive svenska som andraspråk vilket kan ha inverkan på om ett diagnostiskt prov ska utformas i en eller två versioner

- Det diagnostiska provet i matematik har i stort sett inte förändrats sen det infördes. Däremot visade utredningen från 2022 att prov i svenska kan behöva omarbetas, då språket är i förändring

Det framgick i utredningen att gymnasieskolor redan genomför prov i svenska vid höstterminens start, till exempel diagnostiskt läs- och skrivprov.

Ett nytt diagnostiskt prov skulle enligt utredningen kunna inriktas på ordkunskap eller läsförmåga/läsförståelse. Det finns dock svårigheter med att konstruera ett sådant prov som på ett bättre sätt skulle ge relevant information än andra prov som redan används av gymnasieskolor. Att ta fram ett nytt diagnostiskt prov innebär även kostnader och administration, exempelvis för extern hjälp för att ta fram provet, förvalta det och omarbete provet vid behov.

Stadsledningskontoret anser att resonemangen och slutsatserna i den tidigare utredningen kvarstår. Bedömningen är således att ett diagnostiskt prov i svenska inte skulle uppfylla det tänkta syftet i tillräckligt hög grad för att motivera kostnaden.

Förskolenämnden

Förskolenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 augusti 2025 följande.

Förskolenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Åsa Nilsson Söderström m.fl. (L), se Reservationer m.m.

Förskoleförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 2 juni 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förskoleförvaltningen menar att god läsförmåga och goda kunskaper i svenska är viktiga kunskaper för att kunna verka i samhället och i livet. Förskolan har en viktig roll genom att lägga grunden för det arbete som sedan fortgår i de obligatoriska skolformerna. De som arbetar i förskolan behöver ha tillräckliga kunskaper i svenska för att kunna medverka till detta, och den gymnasiala utbildningen i svenska kan i det lägga en viktig grund.

Vidare menar förskoleförvaltningen att det är av vikt att barn och elever i förskola och skola får de förutsättningar de behöver för att utvecklas och lära. För att möjliggöra detta finns det ett behov av att systematiskt följa upp undervisningen. Förvaltningen är av uppfattningen att uppföljningen behöver anpassas utifrån de ramar och mål som finns för respektive skolform och ämnesområde. Huruvida Stockholmsprov i svenska kan bidra till detta kan inte förskoleförvaltningen bedöma, då ämnesprov i gymnasiet ligger utanför förvaltningens sakområde. Förskoleförvaltningen avstår därför att yttra sig om förslaget i motionen

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 10 juni 2025 följande.

Kulturnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Isabel Smedberg-Palmqvist (L) och Kristina Lutz m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 28 maj 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Kulturnämnden har genom Stockholms stadsbibliotek ett särskilt ansvar för att främja läsning och tillgång till litteratur. Folkbibliotekens läsfrämjande uppdrag regleras i Bibliotekslagen. Enligt Stockholms stads skolbiblioteksplan ska Stockholms stadsbibliotek fungera som stöd och inspiration i det läs- och språkstimulerande arbetet i förskolan.

Utifrån kulturnämndens ansvarsområden har förvaltningen inga synpunkter på remissen.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 28 augusti 2025 följande.

1. Utbildningsnämnden godkänner utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Reservation av Jan Jönsson (L) och Andréa Hedin m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 6 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen har tidigare grundligt utrett frågan mot bakgrund av att kommunfullmäktige i budgeten för Stockholms stad för 2022 gav utbildningsnämnden i uppdrag att utreda ”*införandet av ett Stockholmsprov i svenska som liksom Stockholmsprovet i matematik jämför elevernas kunskap när de börjar gymnasiet med de betyg de har från grundskolan.*”

Utredningen från 2022 visade att ett diagnostiskt prov i svenska av liknande typ som det diagnostiska provet i matematik inte kan utformas för att fånga elevernas kunskaper i förhållande till betygen i årskurs 9 i svenska och bedöms därför inte ha något betydande värde för avlämnande grundskolor. Skälen till detta är huvudsakligen:

- För att kunna jämföra med betyget i årskurs 9 i svenska behöver ett diagnostiskt prov vara utformat på ett liknande sätt som det nationella provet i svenska – vilket skulle bli ett alltför omfattande prov för att vara praktiskt genomförbart vid skolstarten i årskurs 1 i gymnasieskolan.

- Nationella provet innefattar flera delmoment och testar olika kunskapsområden enligt kursplanen. I syfte för att kunna jämföra med betygen behöver ett diagnostiskt prov i svenska fånga det centrala innehållet och målen, vilket är svårt att uppnå i ett diagnostiskt prov.
- Matematik som ämne kan på ett mer tillförlitligt sätt mäta elevers grundläggande kunskaper i ett diagnostiskt prov till skillnad från ämnet svenska. Det finns dessutom två ämnen, svenska respektive svenska som andraspråk vilket kan ha inverkan på om ett diagnostiskt prov ska utformas i en eller två versioner.
- Det diagnostiska provet i matematik har i stort sett inte förändrats sen det infördes. Däremot visade utredningen från 2022 att prov i svenska kan behöva omarbetas, då språket är i förändring.

Vad gäller nyttan för gymnasieskolor såg den tidigare utredningen att skolor redan idag vid höstterminens start genomför prov i svenska, till exempel diagnostiskt läs- och skrivprov.

Ett nytt diagnostiskt prov skulle enligt utredningen kunna inriktas på ordkunskap eller läsförmåga/läsförståelse. Det finns dock svårigheter med att konstruera ett sådant prov som på ett bättre sätt skulle ge relevant information än andra prov som redan används av gymnasieskolor. Att ta fram ett nytt diagnostiskt prov innebär även kostnader och administration för förvaltningen, till exempel med extern hjälp för att ta fram provet, förvalta det årligen och omarbetning.

Utbildningsförvaltningen anser att resonemangen och slutsatserna i den tidigare utredningen kvarstår. Förvaltningens bedömning är därför fortsatt att ett diagnostiskt prov i svenska inte skulle uppfylla det tänkta syftet i tillräckligt hög grad för att motivera kostnaden för genomförandet.

Reservationer m.m.

Förskolenämnden

Reservation av Åsa Nilsson Söderström m.fl. (L)

1. Att avslå förvaltningens förslag till beslut
2. Att tillstyrka motionen
3. Att därutöver anföra följande

Förskoleförvaltningen menar att det är av vikt att barn och elever i förskola och skola får de förutsättningar de behöver för att utvecklas och lära. För att möjliggöra detta finns det ett behov av att systematiskt följa upp undervisningen.

Syftet med Stockholmsprov är just att grundskolorna ska få information om läsförståelsen hos tidigare elever som påbörjat gymnasiet, i syfte att kunna utveckla svenskundervisningen. Det rör i högsta grad kulturen att läsförståelsen hos elever, bland annat av avancerade litterära texter, får förutsättningar att stärkas. Vi menar därför att motionen bör tillstyrkas.

Kulturnämnden

Reservation av Isabel Smedberg-Palmqvist (L) och Kristina Lutz m.fl. (M)

1. Att avslå förvaltningens förslag till beslut
2. Att tillstyrka motionen
3. Att vidare anföra följande:

En stor del av att bedriva opposition handlar om att formulera reservationsbudgetar, interpellationer, motioner och skrivelser. Det är oerhört viktigt att det i demokratier bedrivs aktiv opposition, som visar på alternativ till de styrande partiernas politik. En politisk opposition är således något av den representativa demokratins viktigaste beståndsdelar. Enligt kommunallagen 4 kap. 19 § har varje ledamot i fullmäktige initiativrätt och får väcka motioner, ett av de viktigaste verktygen för en opposition. Eftersom kulturnämndens verksamhet och förvaltningens arbete är så viktigt ville vi att Kulturnämnden remitterades motionen. Förvaltningens synpunkter är av stort intresse för oss. Syftet med Stockholmsprov är att grundskolorna ska få information om läsförståelsen hos tidigare elever som påbörjat gymnasiet, i syfte att kunna utveckla svenskundervisningen. Det rör i högsta grad kulturen att läsförståelsen hos elever, bland annat av avancerade litterära texter, får förutsättningar att stärkas.

Utbildningsnämnden

Reservation av Jan Jönsson (L) och Andréa Hedin m.fl. (M)

1. Att avslå förvaltningens förslag till beslut.
2. Att tillstyrka motionen.
3. Att därutöver anföra följande:

Förvaltningen hänvisar i sitt tjänsteutlåtande till att det skulle vara svårt och administrativt krångligt att utforma ett Stockholmsprov som inriktas på läsförmåga. Samtidigt är bristande läsförståelse ett stort hinder för att klara gymnasiestudierna då många elever som börjar gymnasiet kan avkoda men inte har tillräcklig läsförståelse. Ofta upptäckts detta en bra bit in i första läsåret och eleverna riskerar då att hoppa av på grund av att de känner sig misslyckade. En återkoppling till grundskolorna via ett Stockholmsprov kan ge skolorna bättre förutsättningar att komma till rätta med dessa problem innan eleverna börjar gymnasiet.